

Isabel Allende

Eu sunt
Emilia del Valle

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS
fiction

*Pentru Juan Allende,
fratele meu de suflet*

PARTEA ÎNTÂI

În ziua în care am împlinit șapte ani, pe 14 aprilie 1873, maică-mea, Molly Walsh, m-a îmbrăcat de duminică și m-a dus în Union Square să-mi facă o fotografie, singura din copilăria mea, în care apar în picioare alături de o harfă și semăn cu un spânzurat îngrozit, explicația fiind pesemne că a trebuit să stau o eternitate ținându-mi respirația înaintea unei cutii negre și că sclipirea neașteptată a blițului m-a speriat. Menționez că nu știu cânta la vreun instrument, harfa era unul dintre accesoriile teatrale prăfuite ale studioului, alături de coloane de mucava, chiu-puri chinezești și un cal îmbălsămat.

Fotograful era un omuleț mustăcios de origine olandeză, care își câștiga astfel pâinea încă din epoca febrei aurului. Pe atunci, minerii coborau din munți să-și depună pepitele de aur la băncile din San Francisco și-și făceau poze pe care le trimiteau familiilor aproape uitate. Când din aur n-a mai rămas decât amintirea, clienții studioului au devenit îmbogățiii care pozau pentru eternitate. Noi nu făceam parte dintre aceștia, însă mama avea motivele ei pentru a obține un portret al fică-sii. Din principiu, nu din nevoie, mama s-a tocmit cu artistul pentru prețul operațiunii. Din câte știu, nu cumpăra niciodată ceva fără să se tocmească.

— Că tot suntem aici, hai să vedem capul lui Joaquín Murieta, mi-a spus pe când ieșeam din studioul olandezului.

De partea cealaltă a pieții, la intrarea în cartierul chinezesc, mi-a cumpărat o gogoasă cu scortșoară, apoi am ajuns la o tavernă insalubră. Am luat bilete, am străbătut un culoar lung până în capătul locului, unde un tip patibular a tras o draperie grea și ne-a lăsat să intrăm într-o sală lugubră luminată de lumânări bisericești. În capăt se afla o masă acoperită cu o pânză neagră pe care erau două recipiente mari din sticlă. Nu-mi amintesc ce mai era în sala aceea, pentru că eram paralizată de spaimă. În timp ce eu tremuram de frică, cu mâna încleștată de fusta mamei, ea părea de-a dreptul euforică. În primul borcan plutea o mână de om într-un lichid gălbui, în al doilea era un cap de om cu pleoapele cusute, dinții rânjiți și păr creț.

— Joaquín Murieta a fost un bandit chilian. La fel ca taică-tău. De obicei, așa sfârșesc bandiții, mi-a explicat mama.

Inutil să spun că noaptea am avut coșmaruri. Am făcut și febră, dar mama era de părere că dacă nu curge sânge nu era cazul să intervină. A doua zi, în aceeași rochiță și aceleași botine afurisite, pe care le purtam de doi ani și îmi rămăseseră mici, am fost să ridicăm fotografia după care am mers pe jos în districtul elegant din San Francisco, unde nu mai pusesem piciorul până atunci. Străzi pietruite care urcau pe coline, case senioriale cu grădini de trandafiri și arbuști frumos tăiați, lachei în livrea și cai lucioși, nici un cerșetor la vedere.

Viața mea se petrecea în cartierul La Misión, în mijlocul unei mulțimi diverse și poliglote de imigranți din Germania, Irlanda, Italia, de mexicani dintotdeauna trăitori în

California și de mulți chilieni veniți după 1849 odată cu febra aurului, care după câteva decenii continuau să fie la fel de umili ca atunci când sosiseră. De aur, nici gând. Chiar dacă strânseseră ceva în minele din munți, fuseseră deposedați de albi veniți cu un an mai târziu. Mulți s-au întors acasă săraci, dar doldora de povești fabuloase, alții au rămas, pentru că drumul înapoi era lung și costisitor. Cartierul avea fabrici, ateliere, gunoaie, câini maidanezi, măgari costelivi, rufe atârdate la uscat și uși mereu deschise, căci nu era nimic valoros de furat.

Pelerinajul acela cu mama în universul de neatins al clasei de sus m-a făcut să înțeleg pentru prima dată că eram săraci. Nu era vorba de o sărăcie lucie, nu muream de foame printre șobolani, cum pățiseră bunicii mei materni în Irlanda, ci de traiul modest al celor care o duc de pe o zi pe alta. Căci până atunci nu băgasem de seamă existența celor mai înstăriți decât noi, neavând contact cu ei, îi vedeam doar de departe când mergeam cu ai mei în centru, arareori. Trăsurile trase de cai lucioși, doamnele în rochii victoriene exagerate, cu volane, ciucuri și rozete, domniile cu pălărie și baston și copiii în costum de marinăr erau făpturi din altă specie. Cartierul nostru era de oameni muncitori, toți eram cam la fel. Majoritatea caselor adăposteau una sau două familii cu copii desculți, femei veșnic borțoase și bărbați abțiguiți care încercau să-și câștige pâinea făcând diverse meserii. În comparație cu vecinii noștri, mica mea familie era norocoasă. După cum spunea tatăl meu vitreg, aveam de muncă, aveam dragoste și demnitate, ce ne mai trebuia? Mai aveam și o casă decentă și nu aveam datorii.

N-am îndrăznit s-o întreb pe mama unde ne duceam, astfel că am urmat-o pe deal în sus, îndurând bășicile de

la picioare. Pe atunci, Molly Walsh era o tânără cu chip de înger, avea adică expresia plină de beatitudine a martirilor din biserici, plus un glas cristalin de privighetoare, pe care îl are și acum, dar e înșelător, căci, de fapt, e puternică și poruncitoare. Iar în rarele ocazii când îl pomeneste pe tata, glasul i se schimbă, nu mai e plângăcios deloc, parcă scuipe cuvintele. Am ghicit, n-a fost nevoie să mi-o spună, că durerosul marș în cartierul bogaților avea legătură cu tata.

Am ajuns gâfâind la Nob Hill, în susul dealului, de unde aveai o vedere panoramică asupra orașului și a golfului San Francisco. Ne-am oprit înaintea celui mai impunător conac de pe stradă, protejat de un gard înalt de fier forjat, dincolo de care am zărit o grădină minunată cu o fântână de piatră din care apa curgea din gura unui pește. În spate se înălța o casă uriașă de culoarea untului, cu un pridvor cu coloane și o ușă monumentală din lemn întunecat, străjuită de doi lei de piatră. Mama a observat că asta era o oroare tipică noilor îmbogațiți, dar eu rămăsesem cu gura căscată: așa erau pesemne palatele din basme. Am adăstat câteva minute în fața porții ca să ne recăpătăm suflul, mama și-a șters sudoarea și și-a aranjat pălăria. N-a apucat să tragă de cordonul soneriei când din casă a ieșit un bărbat în costum negru și guler tare, a traversat grădina către noi și s-a adresat mamei fără a deschide poarta. Cred că o simplă privire îi fusese de ajuns pentru a ne situa exact în clasa socială căreia îi aparțineam, în ciuda eforturilor pe care le făcuse ea ca să arătăm bine.

— Ce doriți dumneavoastră? a întrebat omul cu un accent britanic atât de pregnant, că l-am înțeles cu greu.

— Am venit să vorbesc cu domnul Gonzalo Andrés del Valle, a spus mama, încercând să-i imite tonul superior.

— Aveți întâlnire cu el?

— Nu, dar mă va primi.

— E în călătorie, doamnă.

— Când se întoarce? a întrebat mama dezamăgită.

— N-aș putea să vă spun.

Omul a deschis poarta, dar nu ne-a poftit înăuntru, ne-a lăsat pe stradă. Ne-a cercetat din cap până-n picioare, presupun că a dedus că nu reprezentam o amenințare sau un necaz, căci tonul i-a devenit mai amabil.

— Domnul Del Valle vine la San Francisco din când în când, dar trăiește în Chile, a lămurit englezul, adăugând că nu primește pe nimeni neanunțat.

— Spuneți-mi unde pot să-i trimit o scrisoare, e foarte important, a spus mama.

— Lăsați-mi-o mie, doamnă...

— Doamna Molly Walsh, a spus ea, trecând sub tăcere numele după căsătorie, Claro.

— Mă voi ocupa personal ca scrisoarea să-i parvină, doamnă Walsh.

Mama i-a înmânat plicul care conținea poza mea și biletul în care o prezenta pe Emilia, fiica lui. A fost ultima misivă pe care i-a trimis-o presupusului meu tată.

Am crescut cu ideea că tatăl meu biologic era un chilian foarte bogat și că eu aveam dreptul la moștenirea pe care soarta mi-o șterpelise, dar pe care Domnul, în nesfârșita sa bunătate, mi-o va reda la momentul potrivit. Strâmtoarea economică momentană era o încercare trimisă de pronie pentru a învăța umilința, dar cândva în viitor avea să fie recompensată, cu condiția să fiu ascultătoare și virtuoasă.

Virtutea se măsoara prin virginitate și pudoare, căci nimic nu jighește mai mult pe Domnul decât o fată destrăbălată și nerușinată. La slujbă și la rugăciunea de fiecare seară în genunchi lângă pat, mama mă punea să-l rog pe Dumnezeu să înmoaie inima datornicilor noștri și să-i ierte în măsura în care ei își plăteau datoriile. Aveau să treacă niște ani până să pricep că bizantina rugăciune se referea la tata.

Adevărul este că am avut o copilărie perfectă. Mama mă răsfăța, dar era foarte ocupată și nu avea nici timp, nici chef să stea cu ochii pe mine, tatăl meu vitreg era convins că prințesa lui era incapabilă de ceva rău, așa că nu mă urmărea nici el. A avea dreptate, am fost o copilă introvertită, cu viciul cititului, singuratică și sensibilă, care se descurca singură și nu crea probleme, asta până când vârtejul adolescenței m-a transformat într-o harpie. Noroc că n-a ținut mult. Iar strâmtorarea la care se referea mama era irelevantă, căci în jurul nostru nimeni nu avea mai mult; moștenirea cea ipotetică era un basm despre care nu pomeneam ca să nu fiu luată în râs. Mă îngrozea posibilitatea ca acel chilian misterios, un bandit precum Joaquín Murieta, să vină într-o zi să mă ceară ca fiică a lui și să mă ducă departe, mă îngrozea ideea să mă despart de mama și de Francisco Claro, pe care îl consideram tatăl meu și căruia îi spuneam Papo al meu. A fost atunci și-avea să fie mereu, chiar dacă nu aveam același sânge.

Mama, Molly Walsh, s-a născut la New York, ca fiică a unor imigranți irlandezi sosiți ca să scape de foamea cartofului. Auzind că în California călcai pe aur, tatăl ei s-a alăturat caravelor de pionieri care au traversat continentul de la est la vest în 1849, sperând să se îmbogățească. Pe

drum i-a murit un copil, a rămas într-un mic mormânt fără nume. La câteva luni după ce au ajuns în incipientul și haoticul oraș San Francisco, soția i-a murit de epuizare. Femeia aceea, bunica mea, rezistase eroic lunilor teribile de călătorie, avusese grijă de copiii rămași, dar curajul și voința n-au fost de-ajuns ca să-și prelungească existența în California, tărâm al oamenilor ambițioși și aspri, astfel că după un acces de tuse sangvinolentă inima i s-a oprit. Bunicul meu, rămas vădov cu copiii într-un oraș nemilos, a înțeles că nu putea avea grijă de ei, dacă voia să găsească aur. L-a luat în munți pe cel mai mare, care avea doisprezece ani, pe al doilea l-a lăsat ca argat fără plată la o fermă, iar pe Molly, de patru ani, a lăsat-o la un orfelinat ținut de trei măicuțe mexicane, promițându-le că avea s-o ia imediat ce va avea ceva cheag. Ceea ce nu s-a întâmplat niciodată.

Când era o copilă, Molly era supusă și miloasă, de parcă suferința i-ar fi făcut plăcere. Așa mi-a povestit Papo al meu, deși e greu de crezut acum, când s-a transformat într-o adevărată războinică în fruntea protestelor stradale sau înfruntând, înarmată cu sucitorul, bețivii, bandiții, polițaii și pe oricine făcea scandal în cartier. Micuța Molly petrecea atâtea ore în genunchi, postea cu atâtea fervoare și înghițea resemnată batjocura și glumele colegilor, încât fusese poreclită Sfânta Molly. Cele două măicuțe mai tinere, femei simple, o prețuiau mai mult ca pe celelalte fetițe, emoționate la gândul miracolului de a avea printre ele o viitoare posibilă sfântă. La început, maica Rosario, directoarea minusculei comunități religioase, nu a dat importanță devoțiunii exagerate a lui Molly și speranței celor două colege; pupilele ei erau fete orfane sau abandonate care adesea se